

Олена Локшина – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: реформи та інновації у світовому та європейському освітньому просторах в умовах глобалізації та європеїзації у компаративній перспективі, теорія і методологія порівняльної педагогіки.

✉ olena.lokshyna@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5097-9171>

УДК 37(4+477):061.1ЄС-044.247

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-2-6-19>

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ІНТЕГРАЦІЙНА ПЕРСПЕКТИВА УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. Статтю присвячено аналізу ініціативи ЄС з побудови більш стійких та інклюзивних систем освіти і навчання в державах-членах у форматі «Європейський освітній простір». Констатовано актуальність дослідження в умовах отримання Україною у 2022 році статусу кандидата на членство в ЄС та початку гармонізації національної правової системи з «acquis communautaire», включно з галуззю науки та освіти. Наукові розвідки з проблеми Європейського освітнього простору покликані сприяти підтримці реалізації стратегічних цілей України з європейської інтеграції національної освіти. Для досягнення мети застосовано метод аналізу ключових документів ЄС, які регулюють правове поле та визначають напрями розвитку Європейського освітнього простору. Було вивчено законодавчі і стратегічні документи України, що регулюють процес європейської інтеграції національної освіти. Аналіз монографічних досліджень уможливив осмислення характеру наукового дискурсу зазначеної проблеми. Охарактеризовано еволюцію Європейського освітнього простору від переліку принципів щодо усунення перешкод для мобільності до цілісного концепту, який охоплює цілі політики європейського співробітництва у галузі освіти і навчання з конкретними часовими рамками, систему управління цією співпрацею та систему моніторингу досягнення визначених цілей і показників, що є компасом для подальших політичних реформ. Констатовано важливість синергії Європейського освітнього простору, яка реалізується при вертикальній та горизонтальній взаємодіях (між ЄС та національними освітніми екосистемами держав-членів); з іншими просторами (Європейський дослідницький простір та Європейський простір вищої освіти), рамками (Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя; Європейська рамка кваліфікацій), ініціативами (Європейський порядок денний з навичок; План дій з цифрової освіти на 2021–2027). Зроблено висновок, що сьогодні Європейський освітній простір уособлює освіту майбутнього, він покликаний працювати як на загальноєвропейському, так і індивідуальному рівнях, в усіх контекстах освіти впродовж життя (life-wide & lifelong education). Перспектива членства України у ЄС зобов'язує інтенсифікувати синхронізацію пріоритетів розвитку національної освіти з пріоритетами ЄС.

Ключові слова: Україна; ЄС; європейська інтеграція; освіта; Європейський освітній простір.

Постановка проблеми. Євроінтеграційний курс України формує Угода про Асоціацію з ЄС. У галузі освіти і навчання Главою 23 передбачено подальшу розбудову співробітництва з метою покращення взаєморозуміння, активізації міжкультурного діалогу та посилення знань щодо відповідних культур (Верховна Рада України, 2014).

23 червня 2022 року Європейська Рада прийняла рішення надати Україні статус кандидата на членство в ЄС (European Commission, 2022a). У Договорі про ЄС (Стаття 49) зазначено, що будь-яка європейська країна може подати заявку на членство, якщо вона поважає демократичні цінності ЄС і прагне їх просувати (*Consolidated version of the Treaty on European Union*, 2016). Першим кроком для цього є відповідність країни Копенгагенським критеріям вступу на основі визначених умов і термінів з метою гармонізації зі стандартами ЄС (European Commission/DG NEAR, 2021).

Умови і терміни імплементації країною-кандидатом усієї сукупності актів законодавства, політичних документів і практик їх застосування, що у кожний даний момент існують в ЄС (*acquis communautaire*), структуровано за напрямками політики. *Acquis* з напрямку освіти і культури (Розділ 26) встановлює спільні цілі розвитку у форматі управлінської рамки співробітництва для відстеження прогресу за допомогою контрольних показників. 1 лютого 2023 року Європейська Комісія оприлюднила Аналітичний звіт щодо заявки України на членство в ЄС, згідно з яким сфера освіти і культури має певний рівень підготовки щодо цілей ЄС (European Commission, 2023). 8 листопада 2023 року Європейська Комісія рекомендувала Європейській Раді відкрити переговори з Україною щодо членства в ЄС та оцінила стан прогресу реформ у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення 2023 року. У Звіті підтверджено, що Україна має певний рівень підготовки у сфері освіти та культури. Система освіти та молодіжна політика у цілому відповідають цілям ЄС (European Commission, 2023b).

14 грудня 2023 року Рішенням Європейської Ради оголошено про початок переговорів про вступ України до ЄС (European Council, 2023a). З метою формування візії, визначення цілей та завдань для гармонізації секторальних політик і законодавства у сферах освіти та науки з європейськими на шляху до підготовки переговорів та повноцінного членства України в ЄС затверджено Дорожню карту європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року. Виконання Дорожньої карти передбачає:

- гармонізацію державних політик і законодавства України у сферах освіти і науки з правом (*acquis*) ЄС (Стратегічна ціль 1);
- співпрацю України з державами-членами ЄС у сферах освіти і науки (Стратегічна ціль 2);
- прийняття та використання учасниками освітнього процесу та науковцями цінностей ЄС (Стратегічна ціль 3) (Міністерство освіти і науки України, 2023).

Одним із завдань Стратегічної цілі 3 визначено інформування про можливості європейського освітнього та дослідницького просторів, що актуалізує їх осмислення у контексті підтримки європейської інтеграції національної освіти. Важливим убачається ґрунтовне дослідження Європейського освітнього простору, побудову якого визначено метою європейського співробітництва у сфері освіти і навчання на період 2021–2030 років у чинній Стратегічній рамці. Гармонізація зі Стратегічною рамкою є обов'язковою для країни-кандидата (European Council, 2021).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стаття ґрунтується на таких оригінальних джерелах:

- нормативно-правові документи України, які визначають принципи та алгоритм європейської інтеграції освіти України (Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» (Закон України «Про ратифікацію Угоди...», 2014); Наказ МОН України від 11 грудня 2023 року № 1501 про затвердження Дорожньої карти європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року (Міністерство освіти і науки України, 2023));
- офіційні документи ЄС, які:
 - закладають основи функціонування ЄС (Договір про ЄС (*Consolidated version of the Treaty on European Union*, 2016));

- визначають перспективи європейської інтеграції України (Повідомлення Європейської Комісії щодо заявки України на членство в Європейському Союзі від 17 червня 2022 року (European Commission, 2022); Висновок Європейської Ради щодо України, Близького Сходу, розширення та реформ від 14 та 15 грудня 2023 року (European Council, 2023b);
- формують орієнтири та відслідковують прогрес розбудови Європейського освітнього простору (Повідомлення Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському соціально-економічному комітету та Комітету регіонів щодо зміцнення європейської ідентичності через освіту і культуру від 17 листопада 2017 року (European Commission, 2017); Висновки Ради щодо просування бачення європейського освітнього простору від 7 червня 2018 року (European Council, 2018b); Повідомлення Комісії Європейському Парламенту, Раді та Комітету регіонів «Досягнення Європейського освітнього простору до 2025 року» від 30 вересня 2020 року (European Commission, 2020b); Резолюція Ради про стратегічну рамку європейського співробітництва у галузі освіти і навчання на шляху до Європейського освітнього простору та за його межами (2021–2030) (European Council, 2021); Повідомлення Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському соціально-економічному комітету та Комітету регіонів про прогрес у досягненні Європейського освітнього простору (European Commission, 2022b); Резолюція Ради «Європейський освітній простір: погляд у 2025 рік і далі» (European Council, 2023c);
- робочі документи Європейської Комісії (Аналітичний звіт за результатами Повідомлення Комісії Європейському Парламенту, Європейській Раді та Висновку Комісії щодо заявки України на членство в Європейському Союзі (European Commission, 2023a); Звіт «Україна 2023», що є супровідним документом Повідомлення Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському соціально-економічному комітету та Комітету регіонів щодо політики розширення ЄС (European Commission, 2023b);
- монографічні та аналітичні дослідження, включно з науковими розвідками автора цієї статті, щодо історії, місії, завдань і перспектив розбудови Європейського освітнього простору (Глушко, 2023; Локшина, 2019, Локшина, 2022; Топузов et al., 2023; Heriard, Prutsch & Thoenes, 2021);
- офіційний сайт Європейської Комісії “European Education Area” <https://education.ec.europa.eu/>, на який покладено завдання презентації Європейського освітнього простору у сукупності витоків, сутнісних характеристик, стратегічних орієнтирів і практик держав-членів з його розбудови.

Необхідно зазначити, що відповідно до результатів пошукової системи Google Scholar в українському освітньому дискурсі практично відсутні дослідження за запитом «Європейський освітній простір». Переважна частка досліджень присвячена проблемі Європейського простору вищої освіти, що підкреслює актуальність вивчення Європейського освітнього простору (ЄОП).

Метою даного дослідження є аналіз ініціативи ЄС з побудови більш стійких та інклюзивних систем освіти і навчання в державах-членах у форматі «Європейський освітній простір». Для досягнення мети застосовано **метод** аналізу ключових документів ЄС, які регулюють правове поле та визначають напрями розвитку ЄОП. Розгляд документів у хронологічному порядку забезпечив відслідковування еволюції ЄОП. Також було вивчено законодавчі і стратегічні документи України, що регулюють процес європейської інтеграції національної освіти. Аналіз монографічних досліджень уможливив осмислення характеру наукового дискурсу зазначеної проблеми.

Виклад основного матеріалу. Початкове бачення ЄОП представлено у Повідомленні Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському соціально-економічному комітету та Комітету регіонів щодо зміцнення європейської ідентичності через освіту та культуру від 17 листопада 2017 року (European Commission, 2017). У документі ЄОП розглядається як такий, що базується на довірі, взаємному визнанні кваліфікацій, співпраці та обміні кращими практиками,

мобільності. На ЄОП покладалася місія зміцнення європейської ідентичності та просування активного громадянства. Інструментами побудови ЄОП до 2025 року було визначено:

- перетворення академічної мобільності на реальність для всіх;
- усунення перешкод для визнання кваліфікацій як на рівні школи, так і на рівні вищої освіти;
- модернізація розроблення навчальних програм;
- підвищення рівня вивчення мов;
- створення європейських університетів світового класу, які можуть безперешкодно працювати разом через кордони;
- покращення освіти, професійної підготовки і навчання впродовж життя;
- стимулювання інновацій в освіті у цифрову епоху;
- надання більшої підтримки вчителям;
- збереження культурної спадщини і виховання почуття європейської ідентичності та культури.

Аналізуючи сприйняття концепту ЄОП, який було окреслено у Повідомленні, P. Heriard, M. Prutsch & S. Thoenes пишуть про дискусію як на рівні держав-членів, так і низки європейських зацікавлених осіб. Акцент у дискусії робився на необхідності відходу від зосередженості лише на таких напрямках, як мобільність, багатомовність і визнання дипломів. Висловлювалися думки щодо важливості конкретизації цілей, рівнів і географії ЄОП, стратегії його реалізації. Зокрема, пріоритет надавався таким цілям, як якість і справедливість та охопленню усіх рівнів освіти. У рамках географічного бачення ЄОП наголос робився на його розширенні поза кордонами ЄС (Heriard, Prutsch & Thoenes, 2021).

Подальше розроблення концепту ЄОП зроблено у Висновках Ради щодо просування бачення Європейського освітнього простору від 7 червня 2018 року (European Council, 2018b). При збереженні завдання сприяння мобільності та співробітництва у галузі освіти і навчання, ЄОП збагачується місією підтримки держав-членів у модернізації національних освітніх систем. З урахуванням висловлених пропозицій ЄОП у документі ґрунтується на ідеї навчання впродовж життя, охоплюючи усі рівні – від дошкільної освіти до освіти дорослих.

З метою досягнення прогресу у перетворенні ЄОП на реальність Європейська Рада запропонувала консолідувати зусилля на таких ініціативах: ERASMUS+; цифрові навички та освіта; вища освіта; якісна та інклюзивна освіта; навчання мов; визнання кваліфікацій.

Оновлене бачення ЄОП представлено у Повідомленні Комісії Європейському Парламенту, Раді та Комітету регіонів «Досягнення Європейського освітнього простору до 2025 року» від 30 вересня 2020 року, в якому ЄОП розглядається як основа для співробітництва ЄС у галузі освіти і навчання та побудови державами-членами стійких перспективних систем освіти (European Commission, 2020b).

У рамках формування ЄОП Комісія запропонувала консолідувати зусилля на шістьох вимірах, які охоплюють як різні освітні рівні, так і наскрізні теми. До наскрізних тем віднесено якість, інклюзію і гендерну рівність, зелений та цифровий переходи. До рівневої тематики – вчителів і викладачів та вищу освіту. Як відповідь на нові виклики Європи та світу окрім «зеленого» та цифрового переходу інновацією стало запровадження геополітичного виміру.

Вимір «якість» передбачає зосередження зусиль на формуванні і розвитку у молоді знань, базових та трансверсальних навичок для побудови власного життя (цифрова та підприємницька компетентності, критичне мислення, навчання мов і багатомовність, творчість та громадянське залучення).

Вимір «інклюзія та гендерна рівність» передбачає відокремлення освітніх досягнень від соціального, економічного та культурного статусу і статі, щоб гарантувати, що системи освіти та навчання підвищують здібності кожної людини та забезпечують соціальну мобільність.

Вимір «зелений та цифровий переходи» розглядається з позиції розвитку навичок для «зеленої» економіки, сприяння створенню нової інфраструктури сталої освіти і навчання, а також реконструкції існуючих будівель («хвиля реновації») задля створення сприятливого середовища

для цих змін. Освіта і навчання на всіх рівнях повинні озброїти людей не лише цифровими навичками, а й іншими компетентностями, такими, як підприємливість та вміння вчитися, що є необхідними для орієнтації на ринку праці, який трансформується під впливом технологічних змін.

Вимір «учителі і викладачі» зосереджено на професії педагога, яка потребує переоцінки в соціальному, а також у фінансовому плані; учителі і викладачі потребують постійних можливостей для професійного розвитку; мобільність учнів/студентів та викладачів має стати частиною педагогічної освіти, щоб розширити доступ до розмаїття якісних підходів до навчання для задоволення потреб учнів.

Вимір «вища освіта» – поглиблена співпраця між закладами вищої освіти; заклади вищої освіти як центральні учасники «квадрату знань»: освіта, дослідження, інновації та послуги суспільству; автоматичне визнання кваліфікацій і періодів навчання за кордоном, гарантія визнання та портативність коротких курсів, що ведуть до отримання мікро-акредитації; увага до спеціалізованих освітніх програм, таких, як штучний інтелект, кібербезпека тощо.

Геополітичний вимір покликаний посилити роль ЄС як глобального гравця, у тому числі у сфері освіти, стати центральною частиною розгортання амбіційних партнерств з країнами всього світу; розширення асоціації країн, що не входять до ЄС.

Доказом системного підходу до реалізації концепту ЄОП стало запровадження Сприятливої рамки для досягнення Європейського освітнього простору до 2025 року. Рамка містить структуру звітності, що охоплює:

- Наглядову раду для координації діяльності, яка спрямована на розбудову ЄОП;
- загальнодоступну Платформу «Європейський освітній простір»;
- моніторинг прогресу досягнення ЄОП, який передбачено здійснювати за допомогою ключових показників і звітів.

Зазначимо, що платформа «Європейський освітній простір. Якісна освіта і навчання для всіх» (<https://education.ec.europa.eu/>) сьогодні є важливим джерелом інформації про ЄОП, ключові напрями розбудови ЄОП, діяльність ЄС щодо досягнення ЄОП на кожному рівні освіти, документи, ресурси та статистику щодо ЄОП.

За допомогою щорічних звітів «Education and Training Monitor», звітів про прогрес на європейському рівні та профілів держав-членів Європейська Комісія розпочала відображення прогресу у досягненні проголошених показників на основі порівняння даних. Візуалізацію прогресу представлено у рубриці Education and Training Monitor (<https://education.ec.europa.eu/about-eea/education-and-training-monitor>).

Отже, ЄОП у Повідомленні Комісії до Європейського Парламенту, Ради та Комітету регіонів «Досягнення Європейського освітнього простору до 2025 року» від 30 вересня 2020 року – це цілісний концепт, який охоплює цілі політики щодо європейського співробітництва у галузі освіти і навчання з конкретними часовими рамками, систему управління цією співпрацею та систему моніторингу досягнення визначених цілей і показників, що є компасом для подальших політичних реформ.

Зазначене цілісне бачення ЄОП проголошено орієнтиром європейського співробітництва на період 2021–2030 років у Стратегічній рамці європейського співробітництва у галузі освіти і навчання (European Council, 2021). У документі ЄОП розглядається як з позиції забезпечення здобувачів освіти можливостями для навчання на різних етапах життя, так і формування інноваційної освіти державами-членами для розбудови економіки знань.

Формат ЄОП у поєднанні індивідуального і національного визначило дворівневу мету європейського співробітництва до 2030 року, яка спрямована на забезпечення:

- особистісної, соціальної та професійної самореалізації всіх громадян при просуванні демократичних цінностей, рівності, соціальної згуртованості, активної громадянської позиції та міжкультурного діалогу;
- сталого економічного процвітання, «зеленого» та цифрового переходу, а також можливостей для працевлаштування.

У Стратегічній рамці названо п'ять стратегічних пріоритетів для розбудови ЄОП. Це:

- підвищення якості, справедливості, інклюзії та успіху для всіх галузі освіти і навчання: усі індивідууми повинні оволодіти відповідними знаннями, навичками, компетентностями. Освіта і навчання є ключовими для особистісного, громадянського і професійного розвитку європейських громадян;
- перетворення навчання впродовж життя та мобільності на реальність для всіх: системи освіти і навчання повинні стати більш гнучкими, стійкими, перспективними і привабливими, охоплюючи більше різноманітного контингенту здобувачів освіти і пропонувати можливості визнання і підтвердження попереднього навчання, підвищення кваліфікації та перекваліфікації, у тому числі на вищих кваліфікаційних рівнях і впродовж усього трудового життя;
- підвищення рівня володіння компетентностями та мотивації професії викладача: для підтримки інновацій, інклюзії, якості та досягнень в освіті і навчанні освітяни повинні бути висококомпетентними і вмотивованими, що потребує широкого спектру можливостей для професійного навчання впродовж усієї їхньої кар'єри; важливими є добробут педагогів, що впливає не лише на їх задоволеність, але й на якість викладання; існує також потреба у підвищенні привабливості професії вчителя;
- зміцнення європейської вищої освіти: заклади вищої освіти заохочуватимуться до пошуку нових форм поглибленої співпраці шляхом створення транснаціональних альянсів, об'єднання знань і ресурсів та створення більших можливостей для мобільності та участі студентів і педагогічного персоналу, а також для активізації досліджень та інновацій;
- підтримка зеленого та цифрового переходу в освіті та навчанні та за допомогою них: заклади освіти повинні включати «зелений» і цифровий виміри у свій організаційний розвиток, що потребує інвестицій, зокрема в цифрові освітні екосистеми не лише для інтеграції перспективи екологічної сталості та базових і просунутих цифрових навичок на всіх рівнях і типах освіти та навчання, але і для забезпечення відповідної підготовки для цього інфраструктури.

У документі визначено сім показників для досягнення цілей:

до 2025 року:

- частка нещодавніх випускників ПТНЗ, які отримали можливість навчання на робочому місці під час професійної підготовки, має становити не менш, ніж 60%;
- не менш, ніж 47% дорослого населення у віці 25–64 роки повинні брати участь у навчанні впродовж останніх 12 місяців;

до 2030 року:

- частка 15-річних з низькими успіхами з читання, математики та природничих наук повинна становити менш, ніж 15%;
- частка восьмикласників, з низькою успішністю з комп'ютерної та інформаційної грамотності має бути меншою за 15%;
- не менш, ніж 96% дітей від 3-х років до початку обов'язкового навчання в початковій школі мають бути охоплені дошкільною освітою;
- частка тих, хто зарано залишив навчання повинна бути меншою за 9%;
- частка населення 25–34 років з вищою освітою має становити не менше 45% (European Council, 2021).

Отже, ЄОП у Стратегічній рамці європейського співробітництва у галузі освіти і навчання формує візію освіти і навчання в ЄС на 2021–2030 роки з такими характеристиками, як високоякісність, інноваційність інклюзивність, сприяння економічному зростанню і можливостям працевлаштування, особистісному розвитку кожного громадянина ЄС. Еволюцію ініціатив для розбудови ЄОП від переліку принципів для подолання перешкод для мобільності до цілісного концепту, який ґрунтується на ідеї освіти впродовж життя та «працює» на розбудову інноваційної економіки і демократичного суспільства, представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Ініціативи з розбудови ЄОП у документах ЄС

№	Назва документа та ініціативи			
	Повідомлення Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського соціально-економічного комітету та Комітету регіонів щодо зміцнення європейської ідентичності через освіту та культуру від 17 листопада 2017 року	Висновки Ради щодо просування бачення європейського освітнього простору від 7 червня 2018 року	Повідомлення Комісії до Європейського Парламенту, Ради та Комітету регіонів «Досягнення Європейського освітнього простору до 2025 року» від 30 вересня 2020 року	Стратегічна рамка європейського співробітництва у галузі освіти і навчання на шляху до Європейського освітнього простору та за його межами (2021–2030), що затверджена Резолюцією Європейської Ради від 26 лютого 2021 року
1.	Перетворення академічної мобільності на реальність для всіх	ERASMUS+	Якість	Підвищення якості, справедливості, інклюзії та успіху для всіх галузі освіти і навчання
2.	Усунення перешкод для визнання кваліфікацій як на рівні школи, так і на рівні вищої освіти	Цифрові навички та освіта	Інклюзія та гендерна рівність	Перетворення навчання впродовж життя та мобільності на реальність для всіх
3.	Модернізація розроблення навчальних програм	Вища освіта	Зелений та цифровий переходи	Підвищення рівня володіння компетентностями та мотивації професії викладача
4.	Підвищення рівня вивчення мов	Якісна та інклюзивна освіта	Учителі і викладачі	Зміцнення європейської вищої освіти
5.	Створення європейських університетів світового класу, які можуть безперешкодно працювати разом через кордони	Навчання мов	Вища освіта	Підтримка зеленого та цифрового переходу в освіті та навчанні та за допомогою них
6.	Покращення освіти, професійної підготовки і навчання впродовж життя	Визнання кваліфікацій	Геополітичний вимір	
7.	Стимулювання інновацій в освіті у цифрову епоху			
8.	Надання більшої підтримки вчителям			
9.	Збереження культурної спадщини і виховання почуття європейської ідентичності та культури			

Як видно з табл. 1 перелік пріоритетів є відкритим до оновлення відповідно до трансформації бачення мети ЄОП. Тематичний формат структуривання пріоритетів замість рівневого (окрім рівня вищої освіти) уможливує комплексно охопити всі рівні освіти на засадах освіти впродовж життя.

На увагу українських науковців і розробників освітньої політики у документі заслуговує синергія ЄОП, яку покликано реалізувати при вертикальній та горизонтальній взаємодіях: як між ЄС та державами-членами у форматі співробітництва у секторі освіти і навчання, так і національними освітніми екосистемами у напрямі досягнення спільних цілей, що окреслені у Стратегічній рамці європейського співробітництва у галузі освіти і навчання на шляху до Європейського освітнього простору та за його межами (2021–2030).

Синергія ЄОП відбувається також з іншими:

- просторами (Європейський дослідницький простір (European Commission, 2020a) та Європейський простір вищої освіти),
- рамками (Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя (European Council, 2018a); Європейська рамка кваліфікацій (European Council, 2017));
- ініціативами (Європейський порядок денний з навичок для сталої конкурентоспроможності, соціальної справедливості та стійкості (European Commission, 2020c); План дій з цифрової освіти на 2021–2027 роки – переважання освіти та навчання для цифрової епохи (European Commission, 2020d)).

Підтвердженням подальшої підтримки ЄС розбудови ЄОП як цілісного концепту у єдності усіх освітніх рівнів, типів і напрямів є Резолюція Ради «Європейський освітній простір: погляд у 2025 рік і далі» (European Council, 2023c). У Резолюції наголошено, що ЄОП має ґрунтуватися на підході до навчання впродовж життя, який охоплює системи освіти і навчання в інклюзивний і цілісний спосіб, а також викладання, підготовку і навчання в усіх контекстах, на всіх рівнях і в усіх формах, чи то формальна, неформальна чи інформальна, від освіти та догляду за дітьми раннього віку до навчання дорослих.

Підтвердженням зусиль держав-членів ЄС з розбудови ЄОП є результати моніторингу прогресу відповідно до визначених у Стратегічній рамці показників (табл. 2) (European Commission / DG for Education, Youth, Sport and Culture, 2023).

Таблиця 2

**Результати досягнення показників Стратегічної рамки
у Звіті «Education and Training Monitor 2023. Comparative report»**

Показник	Дані
Частка 15-річних з низькими успіхами з читання, математики та природничих наук повинна становити менш, ніж 15% до 2030 року	Читання 22.5% (2018) Математика 22.9% (2018) Наука 22.3% (2018)
Частка восьмикласників з низькою успішністю з комп'ютерної та інформаційної грамотності має бути меншою за 15% до 2030 року	Немає даних
Не менше, ніж 96% дітей від 3-х років до початку обов'язкового навчання в початковій школі мають бути охоплені дошкільною освітою до 2030 року	92.5% (2021)
Частка тих, хто зарано залишив навчання, повинна бути меншою за 9% до 2030 року;	9.6% (2022)
Частка населення 25–34 років з вищою освітою має становити не менше 45% до 2030 року	42.0% (2022)
Частка нещодавніх випускників ПТНЗ, які отримали можливість навчання на робочому місці під час професійної підготовки, має становити не менше, ніж 60% до 2025 року	60.1% (2022)
Не менше, ніж 47% дорослого населення у віці 25–64 роки повинні брати участь у навчанні впродовж останніх 12 місяців до 2025 року	Немає даних

У Порівняльному звіті Європейської Комісії «Education and Training Monitor 2023. Comparative report» підкреслено, що хоча освіта в ЄС продовжує стикається з серйозними викликами, очевидними є позитивні тенденції, що їх демонструють національні системи освіти. До позитивної тенденції віднесено значний прогрес у досягненні показника 35,0% отримання вищої освіти до 2030 року. У Звіті зазначається, що цей показник на рівні ЄС буде досягнуто раніше, хоча проблеми з рівністю залишаються. Ідеться про стійкі гендерні розриви, як за рівнем успішності, так і за сферами освіти

У Звіті констатовано різний прогрес країн з досягнення цілей, що впливає на загальний показник ЄС. Зокрема, 6 держав-членів ЄС (Бельгія, Данія, Ірландія, Іспанія, Франція і Швеція) вже досягли цільового показника ЄС 96,0% охоплення дітей віком від 3 років до початку обов'язкового навчання у початковій школі до 2030 року, хоча середній показник ЄС станом на 2021 рік становить 92,5%. Така ситуація пояснюється тим, що в інших країнах (зокрема, у Болгарії, Греції, Словаччині, Румунії та Хорватії) рівень охоплення залишається низьким.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, ЄОП пройшов шлях від інструменту подолання перешкод для мобільності до орієнтиру європейського співробітництва у галузі освіти і навчання до 2030 року. Початкове бачення ЄОП ґрунтувалося на спільній зоні, де здобувачі освіти та освітяни можуть співпрацювати і спілкуватися між собою поза дисциплінами, культурами і кордонами, і де кваліфікації й результати навчання, отримані під час навчання за кордоном, визнаються автоматично. Сьогодні ЄОП є візією освіти майбутнього, він охоплює як загальноєвропейський, так і індивідуальний рівні та усі контексти освіти впродовж життя (life-wide & lifelong education).

Очевидно, що повномасштабна війна рф проти України формує специфічні контексти національної освіти, до яких у Стратегічному плані діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року ОСВІТА ПЕРЕМОЖЦІВ віднесено зокрема створення безпечних умов, відновлення після війни, відповіді на виклики війни; подолання освітніх втрат здобувачів освіти; освіта ветеранів; збереження психічного здоров'я та ін. (Міністерство освіти і науки України, 2024).

Водночас, ефективність європейського співробітництва на період 2021–2030 у галузі освіти і навчання безпосередньо пов'язана з досягненням пріоритетів Стратегічної рамки. Це – підвищення якості, справедливості, інклюзії та успіху для всіх галузі освіти і навчання; перетворення навчання впродовж життя та мобільності на реальність для всіх; підвищення рівня володіння компетентностями та мотивації професії викладача; зміцнення європейської вищої освіти; підтримка зеленого та цифрового переходу в освіті та навчанні та за допомогою них.

Прогрес у досягненні пріоритетів забезпечується комплексною системою моніторингу, яку концентровано на таких напрямках як успішність 15-річних учнів з базових навичок; успішність восьмикласників з оволодіння цифровими навичками; участь у різних формах освіти дітей раннього та дошкільного віку; частка осіб, які зарано залишити навчання; отримання вищої освіти; навчання випускників ПТО на робочому місці; участь дорослих у навчанні. Щорічне оцінювання прогресу національних систем освіти і навчання за показниками Рамки засвідчує ґрунтовні зусилля держав-членів ЄС з досягнення визначених пріоритетів.

Перспектива європейської інтеграції України зобов'язує інтенсифікувати синхронізацію пріоритетів розвитку національної освіти з пріоритетами ЄС. Їх методологічна обґрунтованість, усеохопність, прогностичність сприятимуть інноваційному її розвитку, забезпечать конкурентоспроможність у порівнянні з системами освіти і навчання держав-членів.

«Пілотна» інтеграція України як кандидата в члени ЄС у систему моніторингу досягнення пріоритетів Стратегічної рамки вже сьогодні забезпечить відпрацювання європейської освітньої статистики, тим більше, що розроблення плану збирання, аналізу та механізму обміну відповідними статистичними даними визначено завданням для України на 2024 рік у Звіті «Україна 2023» (European Commission, 2023b). З іншого боку, досвід організації освіти в умовах кризових ситуацій, що накопичила Україна в умовах війни, є унікальним для ЄС.

Перспективним для подальших досліджень вбачаємо осмислення успішних практик гармонізації національних систем освіти і навчання держав-членів з пріоритетами ЄОП.

Використані джерела

- Верховна Рада України. (2014). *Угода «Про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони»*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
- Глушко, О. (2023). Європейська рамка особистісної, соціальної та навчальної ключової компетентності (LIFE-COMP): концептуальний вимір. *Український педагогічний журнал*, (4), 35–45. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-35-45>
- Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». (2014, 16 вересня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text>
- Локшина, О. (2023). Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021 – 2030 рр. як євроінтеграційний орієнтир для української освіти. *Український педагогічний журнал*, (4), 5–17. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-17>
- Локшина, О. (2019). Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року. *Український педагогічний журнал*, (3), 21–30. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-3-21-30>
- Міністерство освіти і науки України. (2023, 11 грудня). *Про затвердження дорожньої карти європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року (№ 1501)*. <http://surl.li/tjjac>
- Міністерство освіти і науки України. (2024). Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. Освіта переможців. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf>
- Топузов, О., Локшина, О., Джурило, А., & Шпарик, О. (2023). Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку освіти і науки в Україні. *Український педагогічний журнал*, (4), 5–19. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-5-19>
- European Commission. (2017, 17 November). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Empty: Strengthening European Identity through Education and Culture. The European Commission's contribution to the Leaders' meeting in Gothenburg, 17 November 2017*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2017%3A673%3AFIN>
- European Commission. (2020a). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A New Era for Research and Innovation*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A628%3AFIN>
- European Commission. (2020b, 30 October). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on achieving the European Education Area by 2025*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0625>
- European Commission. (2020c, 1 July). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0274>
- European Commission. (2020d, 30 September). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Digital Education Action Plan 2021-2027: Resetting education and training for the digital age*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0624>
- European Commission. (2022a, 17 June). *Communication from the commission to the European Parliament, the European Council and the Council: Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union*. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Ukraine%20Opinion%20and%20Annex.pdf>
- European Commission. (2022b, 18 November). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on progress towards the achievement of the European Education Area*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A700%3AFIN>

- European Commission. (2023a, 1 February). *Analytical Report following the Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union*. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_30_Ukraine.pdf
- European Commission. (2023b, 8 November). *Ukraine 2023 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy*. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf
- European Commission / DG NEAR. (2021, 26 February). *Accession criteria (Copenhagen criteria)*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=LEGISSUM:accession_criteria_copenhagen
- European Commission / DG for Education, Youth, Sport and Culture. (2023). *Education and training monitor 2023: comparative report*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/936303>
- European Council. (2017, 22 May). *Council Recommendation of 22 May 2017 on the European Qualifications Framework for lifelong learning and repealing the recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=EN)
- European Council. (2018a, 22 May). *Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance)*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607\(01\)&rid=6](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607(01)&rid=6)
- European Council. (2018b, 7 June). *Council conclusions on moving towards a vision of a European Education Area*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607\(01\)&rid=6](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607(01)&rid=6)
- European Council. (2021, 26 February). *Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021-2030)*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b004d247-77d4-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>
- European Council. (2023a, 14 December). *European Council conclusions on Ukraine, enlargement and reforms*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/14/european-council-conclusions-on-ukraine-enlargement-and-reforms/>
- European Council. (2023b, 15 December). *European Council conclusions, 14 and 15 December 2023*. <https://www.consilium.europa.eu/media/68967/europeancouncilconclusions-14-15-12-2023-en.pdf>
- European Council. (2023c, 15 December). *Council resolution on the European Education Area: Looking to 2025 and beyond*. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9311-2023-INIT/en/pdf>
- Heriard, P., Prutsch, M.J. & Thoenes, S., (2021). *Research for CULT Committee – Making the European Education Area a reality: state of affairs, challenges and prospects*, European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies. Brussels. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.14830.95042>

References:

- European Commission. (2017, 17 November). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Empty: Strengthening European Identity through Education and Culture. The European Commission's contribution to the Leaders' meeting in Gothenburg, 17 November 2017*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2017%3A673%3AFIN> (in English).
- European Commission. (2020a). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A New Era for Research and Innovation*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A628%3AFIN> (in English).
- European Commission. (2020b, 30 October). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on achieving the European Education Area by 2025*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX-%3A52020DC0625> (in English).
- European Commission. (2020c, 1 July). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0274> (in English).

- European Commission. (2020d, 30 September). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Digital Education Action Plan 2021-2027: Resetting education and training for the digital age*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0624> (in English).
- European Commission. (2022a, 17 June). *Communication from the commission to the European Parliament, the European Council and the Council: Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union*. <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-06/Ukraine%20Opinion%20and%20Annex.pdf> (in English).
- European Commission. (2022b, 18 November). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on progress towards the achievement of the European Education Area*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A700%3AFIN> (in English).
- European Commission. (2023a, 1 February). *Analytical Report following the Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council Commission Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union*. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-02/SWD_2023_30_Ukraine.pdf (in English).
- European Commission. (2023b, 8 November). *Ukraine 2023 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy*. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf (in English).
- European Commission / DG for Education, Youth, Sport and Culture. (2023). *Education and training monitor 2023: comparative report*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/936303> (in English).
- European Commission / DG NEAR. (2021, 26 February). *Accession criteria (Copenhagen criteria)*. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=LEGISSUM:accession_criteria_copenhagen (in English).
- European Council. (2017, 22 May). *Council Recommendation of 22 May 2017 on the European Qualifications Framework for lifelong learning and repealing the recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017H0615(01)&from=EN) (in English).
- European Council. (2018a, 22 May). *Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (Text with EEA relevance)*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607\(01\)&rid=6](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607(01)&rid=6) (in English).
- European Council. (2018b, 7 June). *Council conclusions on moving towards a vision of a European Education Area*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607\(01\)&rid=6](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607(01)&rid=6)
- European Council. (2021, 26 February). *Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021-2030)*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b004d247-77d4-11eb-9ac9-01aa75ed71a1> (in English).
- European Council. (2023a, 14 December). *European Council conclusions on Ukraine, enlargement and reforms*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/14/european-council-conclusions-on-ukraine-enlargement-and-reforms/> (in English).
- European Council. (2023b, 15 December). *European Council conclusions, 14 and 15 December 2023*. <https://www.consilium.europa.eu/media/68967/european-council-conclusions-14-15-12-2023-en.pdf> (in English).
- European Council. (2023c, 15 December). *Council resolution on the European Education Area: Looking to 2025 and beyond*. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9311-2023-INIT/en/pdf> (in English).
- Heriart, P., Prutsch, M.J. & Thoenes, S., (2021). *Research for CULT Committee – Making the European Education Area a reality: state of affairs, challenges and prospects*. European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies. Brussels. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.14830.95042> (in English).
- Hlushko, O. (2023). Yevropeiska ramka osobystisnoi, sotsialnoi ta navchalnoi kliuchovoi kompetentnosti (LIFECOMP): kontseptualnyi vymir. *Ukrainskyi Pedahohichnyi Zhurnal*, (4), 35–45. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-35-45> (in Ukrainian).

- Lokshyna, O. (2023). Stratehiia yevropeiskoho spivrobitnytstva u haluzi osvity i navchannia u 2021 – 2030 rr. yak yevrointehratsiinyi oriientyr dlia ukrainskoi osvity. *Ukrainskyi Pedahohichnyi Zhurnal*, (4), 5–17. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-17> (in Ukrainian).
- Lokshyna, O. (2019). Yevropeiska dovidkova ramka kliuchovykh kompetentnosti dlia navchannia vprodovzh zhyttia: onovlene bachennia 2018 roku. *Ukrainskyi Pedahohichnyi Zhurnal*, (3), 21–30. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-3-21-30> (in Ukrainian).
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2023, 11 hrudnia). *Pro zatverdzhennia dorozhnoi karty yevropeiskoi intehratsii Ukrainy u sferakh osvity i nauky do 2027 roku* (№ 1501). <http://surl.li/tjac> (in Ukrainian).
- Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. (2024). Stratehichnyi plan diialnosti Ministerstva osvity i nauky Ukrainy do 2027 roku. *Osvita peremozhtsiv*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf> (in Ukrainian).
- Topuzov, O., Lokshyna, O., Dzhurylo, A., & Shparyk, O. (2023). Yevropeyskyi doslidnytskyi prostir yak oriientyr rozvytku osvity i nauky v Ukraini. *Ukrainskyi Pedahohichnyi Zhurnal*, (4), 5–19. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-5-19> (in Ukrainian).
- Verkhovna Rada Ukrainy. (2014). *Uhoda «Pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony»*. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy «Pro ratyfikatsiiu Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony»*. (2014, 16 veresnia). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text> (in Ukrainian).

Olena Lokshyna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Head of the Department of Comparative Pedagogy at the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

Research interests: reforms and innovations in the global and European educational spaces in the conditions of globalization and European integration in a comparative perspective, theory and methodology of comparative pedagogy.

EUROPEAN EDUCATIONAL AREA AS AN INTEGRATION PERSPECTIVE FOR UKRAINIAN EDUCATION

Abstract. The paper analyses the EU's initiative to build more sustainable and inclusive education and training systems in the Member States within the European Education Area format. The author states the relevance of the study in the context of Ukraine's obtaining the status of a candidate for EU membership in 2022 and the beginning of harmonization of the national legal system with the "acquis communautaire", including the science and education sector. Research on the European Education Area is intended to support the implementation of Ukraine's strategic goals of European integration of the national education. To achieve the aim, the document analysis method was applied, i.e. the EU documents regulating the legal framework and determining the directions of the European Education Area development as well as the legislative and strategic documents of Ukraine regulating the process of the European integration of the national education. The analysis of monographic studies made it possible to comprehend the nature of the academic discourse on the issue. The evolution of the European Education Area from a list of principles for removing obstacles to mobility to a holistic concept covering policy goals for European cooperation in education and training with a specific time frame, a system for managing this cooperation and a system for monitoring the achievement of goals and indicators, which is a compass for further policy reforms, is characterized. The importance of the synergy of the European Education Area is stated. It is realized through vertical and horizontal interactions (both between the EU and its Member States in the format of cooperation in the education and training sector and national educational ecosystems towards achieving common goals outlined in the Strategic framework for European cooperation in education and training towards the European

Education Area and beyond (2021–2030)); with other areas (the European Research Area and the European Higher Education Area), frameworks (European Reference Framework of Key Competences for Lifelong Learning; the European Qualifications Framework), initiatives (the European Skills Agenda for sustainable competitiveness, social fairness and resilience; the Digital Education Action Plan 2021–2027 – Resetting education and training for the digital age) ensures the effectiveness of its implementation. Innovative practices of harmonizing the Member States national education systems with the priorities of the European Education Area require further research. It is concluded that today the European Education Area embodies the education of the future, it is designed to work both at the pan-European and individual levels, education stages, within life wide and lifelong learning. The prospect of Ukraine’s membership in the EU obliges us to intensify the synchronization of national education development priorities with those of the EU.

Keywords: Ukraine; EU; European integration; education; European Education Area.